

Zápis z obhajoby disertační práce

Student: Michal Sklenář
Studijní program: Historické vědy
Studijní obor: Moderní hospodářské a sociální dějiny
Název práce: „Dějiny farnosti v Ústí nad Orlicí jako obraz dějin římskokatolické církve v Československu v letech 1927–1963“
Jazyk práce: čeština
Jazyk obhajoby: čeština
Školitel: doc. PhDr. Michal Pullmann, Ph.D.
Oponenti: PhDr. Jaroslav Šebek, Ph.D.
doc. PhDr. Tomáš Petráček, Th.D., Ph.D.
Datum obhajoby: 22. 9. 2017
Místo obhajoby: FF UK, nám. Jana Palacha 2, Praha 1, místnost č. 201
Předseda komise: prof. PhDr. Jiří Štaif, CSc.

14:05 Předseda komise Jiří Štaif zahájil obhajobu, představil sebe a přítomné členy komise a přítomné oponenty. Přítomným pak představil studenta.

14:07 Školitel seznámil přítomné stručně se svým hodnocením studentova studia a jeho disertační práce, které uvedl ve svém písemném vyjádření.

14:13 Student seznámil přítomné s tezemi své disertační práce. Sdělil zejména:

- Příběh konkrétního diecézního kněze Václava Boštíka. Jeho příběh vypovídá o postavení ŘKC, strategie, způsoby jednání, vyjednávání
- výkladové pilíře:
 - o Klérus - svébytná skupina
 - o Farnost vnímaná institucionálně, mikro-historická analýza
 - o Dějiny farnosti pojímané biograficky
- V každém pilíři zkoumané oblasti:
 - o Aklamativní
 - o Kanonicko-právní
 - o Symbolická

- Pro církve byla mnohem destruktivnější 2. fáze - dlouhodobá ateizace společnosti, nežli 1. fáze – fáze ostré represe
- Po roce 1949 nový způsob vyjednávání kléru
- 4 teze:
 - o Marginalizace ŘKC prizmatem lokální farnosti
 - o Formy promyšleného konceptu pastorační práce kopírovaly vývoj církevních dějin – vědomé využívání architektury k prosazování zájmů, jeho „zatlačení do zdí kostela“ se projevilo na architektuře kostela, využíval místní tradice (betlémářství...)
 - o Václav Boštík typický představitel katolické elity, která byla určena k vzestupu, k čemuž mělo dojít na konci 40. let. K tomu nakonec nedošlo.
 - o Marginalizace děkana Boštíka. Ke ztrátě státního souhlasu v padesátých letech došlo náhodně. Byl jeden ze dvou vylosovaných v okrese.
- Kombinace různých (sociálně-historických) metod, nejen tradiční biografie

14:25 Oponent Jaroslav Šebek seznámil přítomné s hlavními body svého posudku a se závěrem, že **doporučuje** předloženou disertační práci k obhajobě. Položil studentovi tyto otázky:

- 1) Proč jste nezmínil jiné důležité katolické osoby? (Mořic Pýcha...)
- 2) Proč jste se více nezaměřil na léta 1918 – 1948?
- 3) Jak se farnost podílela na celocírkevních událostech?
- 4) Potřeba více rozpracovat období komunistické represe. A jak se měnila politika farnosti?

14:32 Oponent Tomáš Petráček seznámil přítomné s hlavními body svého posudku a se závěrem, že **doporučuje** předloženou disertační práci k obhajobě. Položil studentovi tyto otázky:

- 5) Tématizoval osobnost Josefa Čiháka
- 6) Některá období autor přecházel (např. 30. léta), proč někdo, kdo byl tak integrován v církevní struktuře, nebyl zapojen do paralelních katolických struktur?
- 7) Proč používáte koncept dvora?
- 8) Být děkan v Ústí nad Orlicí je docela dobrá kariéra, co tím myslíte, že neměl dobrou kariéru?
- 9) Nebyl to specifický legalismus Boštíkův (angažmá ve farnosti, ne ve veřejném prostoru), ale poměrně běžná záležitost.

14:39 Student reagoval na posudky oponentů a jejich položené otázky (*zachytit odpovědi – především hlavní problémy*).

- Jiné katolické osoby (a jejich angažmá v nacistické éře) nebyly v práci tolik tematizovány, protože u nich bylo jednání více konsenzuální.
- Některá období jsou v práci zmiňována méně, protože měl autor pramenné problémy. Prameny některé období a konkrétní události ignorovaly.
- Odpověď na 5) a 6) Josef Čiháka – jeden z vikářů tajné diecéze, ale Boštík se vůbec v souvislosti s tajnou diecézí nevyskytoval – resp. do ní nebyl přizván. Struktura tajné diecéze nějakou dobu skutečně existovala, ale tato záležitost se v ABS objevovala i u kněží, kteří s ní neměli nic společného.
- Odpověď na 7) a 8) – Pojem dvůr autor chápal jako nástroj. Boštík mohl získat pozici vikáře a pravděpodobně by ji získal.
- Odpověď na 9) – Legalismus nebyl vztažen ke konci primárně k němu, ale ke střednímu kléru (ani mučedníci, ani kolaboranti). Tito kněží měli jeden hlavní motiv: spása duší.

14:53 Předseda komise zahájil diskusi.

V následné diskusi vystoupil:

- Jiří Štaif: typologizovali jste, kdy jde do vyjednávání a kdy jde do konfliktu? Existuje rozhodovací model? Odpověď: Jsou momenty, které autor vysvětlit neumí (příklad, kdy se nezastal blízké spolupracovnice). Tam kde státní orgány opíraly svá rozhodnutí o zákonné normy, tak Boštík ustoupil. Pokud to byla svévolná represe – tak se postavil proti a často vyhrál. Proto autor mluví o legalizmu.
- Jiří Štaif: Boštík měl určitou kredibilitu. Vnímal, který typ konfliktu si (ne)mohl dovolit, aby neztratil kredibilitu ve farnosti? Odpověď: To autor nezkoumal.
- Jiří Štaif: jak silnou pozici v Orlici měla Komunistická strana? Odpověď: Autor se věnoval ziskům konkrétních stran, ne religiozitě. Jiří Štaif: která strana ovládala město? Odpověď: Sociální demokracie byla nejsilnější ve třicátých letech.
- Jiří Štaif: Měla ta fara nějaký významný majetek? Odpověď: Nijak významný, vlastnila lesní pozemky, ale ne výrazné množství.
- Matěj Spurný: Jak autor pojímá mikrohistorický přístup?? Odpověď: Autorovi šlo o zaměření se na lokální kontext, který je jasně vymezen a vystupovali v něm konkrétní aktéři, na jejichž jednání se můžeme detailně zaměřit.

Jiří Štaif: farnost oproti farářů upozaděna – co je jádro farnosti, o kterém se autor v práci zmiňuje? Odpověď: Jádro je hodně malá skupina – několik mužů v aktivním věku, podílející se na chodu farnosti. Boštík silně nechtěl, aby se podílely ženy.

Matěj Spurný: Kněží nebyli připraveni na epická morální dilemata (jedna z tezí práce) – Teze mi připadá velmi silná, jako by v jiných dobách nebyli kněží ti, kteří nemuseli řešit základní a morální etická dilemata. Podobné momenty, kdy tyto problémy museli kněží řešit, se v dějinách opakovaly. Odpověď: Autor psal o dilematech ve sporu se státem. Postoj kněží vůči státním autoritám se dlouhodobě neměnil. Kněží volili „vyšší dobro.“ Pro ně bylo vyšší dobro setrvání ve farnostech, vyjednat co bude možné, ale tohle je radikálně chybný postup (domnívá se autor), protože stvrzuje nepoměr ve vyjednávání. Tomáš Petráček: kněží po léta spolupracovali s místními úřady (tedy státem) – vycházeli z toho, že spolu vychovávali poddané. Nová situace opravdu „radikálně nová“, na kterou nebyli připraveni.

Jiří Štaif: Ta fara byla patronátní? Odpověď: Ano, byla.

15:30 Předseda komise ukončil samotnou obhajobu a komise zahájila neveřejné zasedání o klasifikaci obhajoby disertační práce.

Předseda komise seznámil studenta a přítomné s výsledkem obhajoby: Obhajoba disertační práce byla klasifikována **prospěl**.

Zapisovatel: Michael Polák